61. ԱՂԵԿՈՒԹԵՆ՝ ԱՂԵԿՈՒԹՆԻՑ ԿԼՆԻ

Կէլնի մե խա տղեմ: Խեր, մեր կմեռնեն, ինքյ կմնա մենակ:

Քյանիմ ամիս վերճ կէլնի կասի. - Էսա տեղաց խաց զի խամար խարամավ, կէլնեմ կէրթամ կարիբութեն: Խենքյ ասպած զիկ ի՞նչ կոսոա:

Գիշեր ցերեկ աստծու անուն տալով, կֆոա: Օրն մեկ ուր մեյ խատ այհլոր կէլնի, կուտա դրկցի կնգյան մորթել իփել, քիչմ էլ գյնդան թխել կոսոա, կէլնի կինի ճմմբանխ: Ծատ կէրթան, քիչ կէրթան, խովիվմ ոատտ կուգյան, խովիվ կասի. - Ախպե՛ր, դուր կէրթաս:

Կասի. - Կէրթամ կարիբութեն:

Կասի. - Ես էլ կոպյամ խե քյե:

Էն էլ կասի. - Դե՛ արե, էլնենքյ ինգյեր էրթանքյ:

Քիչմ էլ կէրթան, բանչնպան ոատտ կուգյան, էն էլ կխարցուցի, կասի. - Ախպերներ դո՞ր կէրթանքյ:

Էնոհն էլ կասեն. - Կէրթանքյ կարիբութեն:

Կասի. - Կոսլե՞քյ ես էլ էլնեմ ծե ախպեր:

Կասեն. - Դե՛, արե տյու եէլ:

Կէլնեն իրեքյ խոգյի, կինեն ճմմբանխ:

Ծատ կէրթան, քիչ կէրթան, ախբրիմ վերեն կնստեն խաց ուտելու: Ջատմանց լաճ կտիսնա, որ խալիվորմ յարալու կուգյան՝ արուն գյոեխ շանից կէրթան, չկանա քյելի:

Էտա տղեն ինոր որ կտիսնա, կասի. - Ես կէրթամ կշլկեմ պիրեմ խե զի էսա խալիվոր:

Խալիվոր կպիրի, կտնի ուր կշտին, ուր խաց կպանան, մե խաց գյնդան, աճլորի մեյ ոտ կոսոա, էտ խազիվոր կուտի, գյլեոխ կառնի տակ, լաճուն կօխնի:

Քիչմ էլ լաճ խաց կուտի խետ էտա էրկու մարթերաց, կէլնեն կինեն ճմմբանխ:

Լաճն կասի. - Ես էսա մարթ կշլկեմ պիրեմ խե զի, խո չե՞նք թողնե մեչ էսա դաշտին:

Կառնի ուր քյամակ, շսան կէրթան, քիչ կէրթան, չում իրիկուն նստեն էլմ խաց ուտելու: Լաճ կէլնի որ խաց պիրի տա խալիվորուն, խալիվոր կասի. - Չէ՛, բալամ, քյո խաց խլսավ, - կասի, - թո էսա դրիս էնա ախպերներ տան:

Ինոնքյ էլ կէլնեն մեչ կտոր չոր խաց կուտան ծեո, խալիվոր կպոնի ծեո, կիրիշկի ինոնց իրես:

Լաճն ի կասի. - Հայրի՛կ, դյու էտա թալ գյետին, ես քյե խաց տամ:

Կիտի, որ չոր ի, չկանա ուտե: Կէլնի քիչմ գյմդմն, խավու միս կկտրի, տնի վերեն, կուտա՝ կուտի:

Վերչեն էլմ, որ ճմմբմխ կէլնեն, էտա մարթեր կտրտնջան:

Կասեն. - Էտա փիս խմնրմմ մարթ ի՞նչխ ես էցկե խե մե: Թող էտատեղ, արե՛ էրթմնքյ:

Լաճն ի կասի. - Ապա որ ես չպիրեմ, վո՞վ կպիրի: Դոր որ էրթմմ, - կասի, - խետս պիտի տանեմ:

Նորեն կառնի ուր քյամակ, կէրթան: Առատուն որ լոս կպնցվի, կանաչ տեղմ կտիսնան: Խալիվոր կուզի իսոնց պմնիմ կապել:

Խռվվուն կխարցուցի, կասի. - Էսատեղ ի՞նչ կուզե էլնի:

Կասի. - Էնա բյություն քյարեր կուզեմ ոխչար-տավար էլնի, զիկ էլնի:

Մէկեն էտա քյարեր ոխչար-տուվար կտմնոնան:

Խալիվոր կտմնոնա խռվվուն կասի. - Դե՛ կնմն, էսա քյո մալն ի: Կնմն, ի՞նչ կուզես արա:

Քիչմ էլ կէրթմն, կտմնոնա բաղչապանին կասի. - Դյու ի՞նչ կուզես էլնի:

Կասի. - Ես էլ կուզեմ էսատեղ կանաչ յիգի էլնի, ճմեն պմնրին մեչ կնդվի, իմ մալն էլնի:

Աչք բմնմն, տիսնա, որ ինչխ կուզի, էն տեսալն ի:

Բաղչապմնն էլ կէրթմ էտա յիգու մեչ:

Կմնան էտա լաճ, խալիվոր:

Տառնա լաճուն կասի խալիվոր. - Դե՛ բալամ, - կասի, - դյուն էլ կնմն տեխ քյո խացին, ես կմնամ էսա տեղ:

Լաճն ի կասի. - Զէ՛, աղա, ես դոր էրթմմ, դյուն էլ խե զի պիտի էլնես:

Կառնի քյամակ, կինի ճմմբմխ, չում քյաղքյիմ կմոտանան: Էտատեղ պստիյ տում կկնդի, ուր խեր մեչ կտնի:

Կասի. - Աղա, դյու նստի էսատեղ, ես էրթմմ աշխատեմ, պիրեմ էստեղ, մեյտեղ ուտենքյ:

Լաճն ի կառնի պմխ, կէրթմ, էն օր չում իրիկուն կաշխատի, խաց կառնի, կպիրի, մեյտեղ կուտեն: Էն մեկէլ օր կէրթմ, որ աշխատի, պմն չէլնե: Ցոթն օր էտասկնա վեր իրերաց պաս չէլնե:

Խալիվորն ի լաճուն կխարցուցի, կասի. - Պատճառն ի՞նչ ի, ինչի՞ չես պմնե:

Կասի. - Աղա՛, թակավորու լաճ կփսակեն: Մ'կա ժամտուն տոնից մտուցեր են ներս, փեշշմրեքյ տոներ բիթուն կոծվեր ի: Խարս փեսեն մնացիր են ներս: Թակավոր թակուհին էլ զեհիր պոնիր են ձեռքյներ, որ խմեն, ինգյեր են: Ինոր խամար էսա քյաղքյի մարթեր ճմեն էլ կնմնցիր են սեյր անել, պմն չկա, որ պմնենքյ:

Կասի. - Բալա՛մ, էլի կնմն, մարթ են պիրե, որ էտա տոտ պիտի պմննան, աման խելքյի պմն չի: Կնես, որ կտիսնա ումոտներ կկտրի դմնվրեշից ու մարքյուց, թակավորին ու թակուհուն մոտացի, ասա՝ էրթմմ իմ խեր պիրեմ, թող էսա տոտ պմննմն: Էն կանա պմննմն: Որ կնթունեն զաթի արե՛ զիկ սո կնմն:

Լաճն ի կէրթմն, կտիսնա, որ դմնվրեշներ, կախարթեներ էկեր են, զսո կթմլեն, թուխթ կանեն, անօքյուտ ի, ժամտան տոտ չպմնցվե:

Դմնվրեշի ու կախարթի կմնթլմնեն կկտրի, թողնեն կէրթմնն:

Լաճ ուշիկ-ուշիկ թակավորուն կմոտանա, կասի. - Կուզեք էրթամ իմ խեր պիրեմ՝ ժամտան տոտ պանա:

Թակավոր ինան թակումին մեյ պերան կբոռան կասեն. - Խա՛:

Լաճ կէրթէ խոր կշկի, կպիրի էնտեղ:

Կասի. - Էսա տոտ պէնց, ուզի ի՞նչ կուզես: Քյո ուզած տանքյ: Կուզե՛ս. - կասի, - քյե տնեմ մեկ աչք, ոսկին տնեմ մեկ աչք, կշոփքեմ, քյե ոսկի տամ: Կուզես իմ թակավորութնի կես տամ քյե:

Խալիվոր կվիրուցի կասի. - Ոչ թակավորութնիդ աչք ունեմ, ոչ էլ քյու ոսկուն: Մենակ թե, որ տոտ պէնցվաւ, ծեր խարս իմ տղին տաքյ:

Էնտեխ կվիրուցի թակավոր կասի. - Թո համան պարով տուտ պացվի, էն խարս թո քյո տղին էլնի:

Խալիվոր ծեռ տոտան կուտուս, խաչ խանելուն պես, տոներ, փեռնշտրեք մեկեն կպացվեն: Խարս փեսեն տյուս կուգյան:

Խալիվոր ախչկան խոր մոր կասի. - Ախչիկ հալա ծեր տուն տարեքյ, ես թադռրյուքյ կտիսնամ:

Ախչիյ կտանեն խոր տուն: Լաճ խալիվուրուն կշկի, կպիրի ուր տուն: Էտա հմեն մախլուխն էլ մեմեկ ուրտեղ կքյնշվեն:

Լաճ կկպնի խալիվուրուն կասի. - Աղա՛, - կասի. - Էսա էն ի՞նչ էր արիցիր տյու: Զիկ հալա ի՞նչ փսակել կվայլեր: Ես աղքյատ մարթմ, ոչ տուն ունեմ, ոչ փարեմ ունեմ, թակավորի խարս պիրեմ. որտե՞ղ տնեմ:

Խալիվոր կասի. - Աստված հմեն պան կողորթի:

Կքյնեն, առատուն, որ էլնեն վեր, կտիսնա որ ի՞նչ՝ քյեռշկ սարեքյ կայներ ի, կանանչ իգլին աւոչն:

Կասի. - Դե՛, որդի, տիսա՞ր, աստված ի՞նչխ հաճողցուց, դե քյո թադբիրն արա, քյո խարս պե:

Թադարուքյ կանեն, քյանիմ օրից սորա խարս կպիրեն:

Իրեքյ, չորս տարի ըսկնա կմնա, նոր թակավորի լաճ կնշանվի: Կորողկեն ուրենց փեսեն ու ախչիկ տանեն խարսնիս:

Տղեն ի կասի. - Ես առանց իմ խոր տնեն դյուս չեմ էլնե:

Խարսն էլ կուգյան շատ կաղաճի խալիվորին, կասի. - Արե՛, տյու եէլ էրթնանքյ:

Կասի. - Զէ՛, բալամ, ես տղեներ կառնեմ, կմնամ տուն, տյուքյ իրիյ կնիյ կնմցեքյ ծեր խարսնիսն արեքյ, էկեք խանգյիստ:

Կտիսնան, որ ճար չկա. իրիյ կնիյ տղեներ կթողնեն մո խաղիվոր կէրթան խարսնիս: Առատուն դեռ ուղորթան շող չթնլե, լաճ կթողնի խարսնիս-մարսնիս, կուգյան կնստի մո խեր:

Կասի. - Դե՛ ասա, ապա ի՞նչ անեմ, որ քյո յարեքյ ծրի: Ո՞ր խեքյմուն տանեմ: Հմենին դնրման կանես, քյե չե՞ս անե:

Խալիվոր կասի. - Բազա՛մ, ես զիկ էլ դնրման կիտեմ անեմ, աման տեղ չի գյնի:

Լաճ շատ կստիպի, որ ինոր դնրման ի՞նչ ի, ասի:

Խալիվոր կասի. - Իմ դնրման կիտե՞ս ինչ ի, մենաւ քյո տղեներաց մեյն մորթես, արուն իմ յարեքյտերաց վերեն քսես, նոր էն գյնխ՝ կծրի: Աման էն էլ խնզնր տարի կէնա չեմ թողնե:

Լաճ լսելուն բաշտան կէլնի ուրուրոցի տղեն կմորթի, արուն կքյամի, կպիրի խուլիվորու շան կքյսի: Խալիվորն ի, կէլնի նոր քսան տարեկան ջահել: Կեսօրից վերչ. խարսն էլ կուգյա տուն: Կտիսնա, որ կեսրերն էլե նոր շրեք:

- Ցա՛, - կասի, - աղա՛, ի՞նչխ ժրմար:

Կասի. - Աստված ժրցուց, բալե՛ս:

Ամաճ խեր տղա կիրիշկեճ, որ մկա տղին պիտի տիսնա. շատ մրմոա: Խարս ուրուրոցին կմոտանա. տղեճ ուրուրոցից սաղ սաղլամ գյրկի. կխաճի վեր: Խոր պերաճ պյնց կմնճ:

Կասի. - Ջա՛նմ. էսա տղեճ նոր էր ես մորթիցի, ի՞նչխ սաղացավ:

Կնիկ բաշլայի լնլ: Կասի. - Ջիկ ի՞նչխ թողեցիր էկար, թող զիկ էլ պիրիր խետ. որ մեկ ոտճ էլ ես կպոնճի. խեղրաթմ էլ զիկ էլներ:

Խալիվոր կասի. - Պնճ չկա: Աստծու օխնիթք վեր ծե էլնճի. վեր ծեր տաճ տեղաց: Դե՛ մնաւցիքլ պարի. ես կէրթամ խետ իմ պաճին:

Ասելուճ պես՝ աճէրևութ կէլնճի:

Կուգյա կինի ճամբնճխ, կխասնճի չում էճ խովվի մոտ: Կտիսնա խովիվ փսայվեր ի: Տղեյներ էլնճ չափաճաս. կուգյնճ տուտ կզնճի:

Ախչիկճ կուգյնճ տոտ կպնճա:

Կասի. - Ախչի՛, կնճ, քյո խորճ ասա, մեյ կտոր թո տալք կաթ տա, ես խմեմ:

Կէրթա խոր կասի, խեր կնոտվի:

Կասի. - Տալք կաթ, տալք կաթ, որտե՞ղեճ կէլնճի: Կտորմ գյեորոմազտ լցեքլ մեչ էսա քյասիճ տրեքլ սուչև, թո ուտի:

Էլմ էտատեղ խալիվոր կէլնճի յարալու:

Կասի. - Իմ պերաճ յարալու եի, ես կաճամ գյեորոմազտ ուտե՞մ: Էտա ոխչար, էտա մալ-տավար ես եմ տվե քյե, տյու զի մեյ պուտ կաթ կխնայե՞ս: Ինչխ փետ ծեր էկար խասար էսատեղ, էսսկճնղնր մալի տեր էլնր, էլմ ըսկուճ փետ ծեր ետ դնրցի:

Էճ բոլոր մալ տավար կկուրիսի էլմ ինքլ ըսկուճ չլուտ-մերկ մեճակ մեչ էճ քյարերաց կկայնճի:

Էճտեղեճ կթողնճի կուգյնճ մո բնճչնճպնճ: Կտիսնա, որ էճ էլ փսայվել, տղեյներ էլե:

Տղիճ կկաճչի բնճչից:

- Կնա՛ քյո խորճ ասա, - կասի, - էրկու խա կակուղ տաճճ տուր՝ ուտեմ:

Խերճ ի, էլմ կնոտվի:

Կասի. - Գյանիմ խա չաղալա ժողվեքլ, տարեքլ, տա՞ճնճ էճ ուստ ի:

Խալիվոր կտմնճա, խոր կասի. - Արիր էճ չոր խացի բնճդի՞ճ, որ տվեցիր, էսա յարալու պերճի խետ ես կաճա՞մ ուտե, որ մկա եէլ չաղալա կուտաս, որ ճմեճ էլ ես եմ տվե քյե: Որ իտա սկնճնճ եի, թո չմնա քյե եէլ:

Էտա բիթուճ ծառեր, բնճչեճ տղեյներ կուրիսեճ, էլմ ինքլ կմնա միճակ:

Խալիվոր կուրիսվի:

Խովիվ կուգյնճ բնճչնճպնճիճ կկնդնճի, ուր գյլխու գյացած իճոր կպատմի, էճ էլ ուր կպատմի, ուրեճց արածի վերեճ փեռր-փեռշմաճ էլմ ուրեճց երկիր կտաճռնաճ: